

Stríð um Deyðahavs-rullur

Jordan heldur, at Deyðahavs-rullurnar eru »stolin jordanskur mentanararvur«. Ísrael heldur, at tær eru ein »ófrávikiligur partur av jötiskari søgu og trúgv«. Kjarnan í stríðinum eru tær tættskrivaðu pergamentsrullurnar, sum síðani 1950-árinu eru funnar í oyðimørkini nærhendis Deyðahavinum. Semja er um, at teksturin er mest týðandi søguliga dokumentatiónin fyri gamla judæo-kristni teologi og mentan. Hebraisku, arameisku og grisku tekstirnir á meturlongu pergamentrullunum og tey túsundavís av fragmentunum vísa, at bíblían, so sum vit kenna hana, longu var til í sama formi fleiri öldir áðrenn okkara tíðarrokning. Aðrir tekstir umrøða tátíðar teologiska kjakið, sum ávísir granskarar halda er brotið millum jøtadómin og aðrar kristnar sektir, skrivar Politiken.

Hjólini byrja at mala aftur

Íslendsku bankarnir fóru á heysin við einum braki, ið hoyrdist um allan heim fyri góðum ári síðani. Nú byrja nýggir bankar at staðfesta seg, skrivar tíðarritið Issues and Images

BÚSKAPUR

Leo Poulsen
leo@sosialurin.fo

Ein av mest truplu uppgávuunum eftir figgjarliga skrædlið í Íslandi í oktober 2008, hevur verið at bygt bankaskipanina upp aftur.

Allir teir stóru bankarnir vórðu yvirtiknir av figgjarligu myndugleikumunum í trád við ein neyðlóg, ið varð samtykt í Altinginum 6. oktober 2008. Eitt av aðalendamálunum var at forða fyri, at fólk í hópatali tóku sínar pengar úr bankunum, og hetta eydnaðist.

Tríggir nýggir bankar sóu dagsins ljós: New Landsbanki, New Kaupthing og New Glitnir. Síðani tá hava allir tríggir bankar fingið nýggj nøvn: New Landsbanki eitur nú NBI (Nation-

al Bank of Iceland), New Kaupthing eitur Arion Bank og New Glitnir eitur nú Íslandsbanki, sum var upprunaliga navn bankans fram til 2005.

Sjálvt um nýggju bankarnir virkaðu frá fyrsta degi, tóku móti innlánunum og avgreiddu allar vanligar tænastrur, høvdu teir stóran trupulleikar at dragast við. Íslenska krónan var fallin í virði meiri enn 50 prosent í einum stuttum tíðarskeiði á fáar mánaðar. Fleiri fyrirkur og privarpersónar høvdu tikið lán í útlenskum valuta, og tað var trupult og í summum forum ógjørligt at rinda hesi lán aftur.

Bankarnir høvdu bert eina fyribils figgjarstöðu, og metingar av afturgjaldi av lánunum varieraði ógvuliga nógv.

Mánaðir í óvissu

Innlánini í bankaskipanini vuku orsakað av óvissu og tí fólk tóku aftur serliga váðatengdar íløgur, serliga tí innlánini vóru ógvuliga væl tryggjað av stjórnini.

Lánsskipanin hjá bankunum gjørdist verri, tá bankarnir umskipaðu teirra

figgjarstöðu. Tískil vaks likviditeturin í skipanini, og tað minkaði um tørvin hjá bankunum fyri likviditeti frá tjóðbankanum.

Hendan menningin gjørdi seg meiri galdandi í Íslandi enn í flestu øðrum londum, tí íslenska bankakrakkið var so umfatandi. Síðani mai 2009 er ovurstórur likviditetur savnaður í bankaskipanini, og tað hevur trýst innlánsrentuna niður undir rentuna hjá tjóðbankanum.

Stóra óvissan og royndirnar hjá bankunum at umskipa og drosla niður eigna figgjarstöðu í kjalarvørrinum av kreppuni, fingur bankarnar at halda aftur við nýggjum útlánunum. Álitid millum aktørar á marknaðinum var mest sum burtur. Hendan støðan var vanlig á nógvum marknaðum í kjalarvørrinum av altjóða figgjarkeppuni, men var meiri eyðsýnd í Íslandi, orsakað av støðini á heimligu kreppuni.

Áðrenn bankaskipanin kollapsaði, vóru umleið 70% av samlaðu íslensku handilsskuldini áljóðandi í útlenskum valuta. Hetta er ein ógvuliga stórur partur

og økti eisini um trupulleikarnar av umskipanini.

Trupulleikin var meiri ørkymlandi av tí veruleika, at íslenski staturin tekniskt átti bankarnar, sum samstundis skyldaðu stórar upphæddir til kreditorarnar av gomlu bankunum.

Tíðliga í tilgongdini spratt hugskotið um at flyta ognarlutin hjá tí almenna til kreditorarnar. Hugskotið fekk undirtøku, og í oktober 2009 varð gjørt av, at kreditorarnir hjá Glitnir skulu yvirtaka Íslandsbankan. Í skrivandi løtu er óvist, men hildið sannlíkt, at kreditorarnir hjá Kaupthing fara at yvirtaka ognarskapin av Arion Bank.

Støðan hjá Landsbanki og NBI er øðrvísi, tí tað tykist ikki, sum bankin hevur nóg stórt virði at dekkja allar íløgur í verkætlanir uttanlands, sonevndu Ice-save verkætlanirnar. Tí verður Landsbanki verandi almenn ogn.

Íslandsbankin yvirtikin

Í oktober 2009 gjørdi avtøkunevndin hjá Glitnir av, at yvirtaka 95% av

partapeninginum í Íslandsbanki. Avgerðin varð grundað á hóskandi nærlagni av ráðgevum Glitnir's um verkætlan Íslandsbankans.

Hetta rundaði so av semjuna viðvíkjandi virðum flutt frá Glitnir til Íslandsbankan. Sambært semjuni millum avtøkunevndina hjá Glitnir og íslensku stjórnina, sum varð undirskrivað 13. september 2009, skal stjórnin veita bankanum eitt lægri raðfest lán á 25 milliardir íslenskar krónur at styrkja eginognina og likviditetin við.

Semjan signaliserar eitt týðandi stig fram á leiðini í framtíðar umskipan av íslenska figgjarkeppunum. Luttøkan av kreditorunum fer at tryggja samstarvið hjá bankanum við útlenskar figgjarfyrirkur. Hetta merkir samstundis eisini, at kostnaðurin til stjórnina at endurfiggja bankan, verður 37 milliardir íslenskar krónur lægri.

Steingrímur J. Sigfússon, figgjarmálaráðharri, er væl nøgdur.

- Avgerðin hjá Glitnir í samráð við kreditorarnar at stovna ein íslenskan banka er avgjørt at fegnast um.

Tað er eitt týðiligt tekin um, at í eygunum hjá útlenskum íleggjarum er figgjarkeppan, sum vit hava stríðst við í fleiri ár, um at verða endað. Endaligu stigini eru nú um at verða tikin í endurreisnini av íslensku bankaskipanini, sum er um at vera klár at veita tænastrur til privat og húsarhald, meðan skipanin er á veg at veita tænastrur til handil og ídna, sigur figgjarmálaráðharrin.

Hendan metingin hjá Steingrími J. Sigfússon fær undirtøku í íslenskum handilsumhvørvi. Tað er væntandi, at í komandi mánaðum verður ein endurskipan av skuld hjá fyrirkum og privatum, og tað fer at verða grundarlagið fyri burðardyggari figgjarligari endurreisn í Íslandi.